

DOI: 10.32347/2076-815x.2021.77.73-86

УДК 711.454

Вишневський Д.С.,
demiar97@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7410-875X,
Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова

ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ТРЕНДИ

Проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку містобудівних систем. За результатом визначення основних проблем розвитку міст, було сформовано групи проблематики, зокрема, економічні, соціальні, екологічні, суспільні, психологічні та технологічні аспекти. Кожен із цих блоків суттєво впливає на забезпечення комфортної життєдіяльності населення великих міст, а також впливає на забезпечення сталого розвитку територій. Проблеми перенаселення, що створюють нові соціально-економічні виклики та збільшують техногенний вплив на екосистеми, є основними проблемами розвитку територій, що стали причинами інших проблемних аспектів. У статті проаналізовано демографічні процеси різних регіонів світу та їх вплив на формування мегаполісів. Визначено, що найбільші мегаполіси світу формуються у країнах із найбільшою кількістю населення та високою щільністю населення. Надано аналіз найбільших мегаполісів світу за кількістю населення, місцем розташування та щільністю населення. відповідно до проведеного аналізу сформовано передумови, що визначають тенденції розвитку мегаполісів. Відповідно до даних передумов проведено проєкцію розвитку мегаполісів за регіонами світу у залежності від поточної ситуації, факторів впливу на розвиток містобудівних систем та прогнозів аналітиків. Відповідно до даних прогнозів проаналізовано містобудівні тенденції за різними регіонами світу. Представлено карту найбільших мегаполісів світу на основі чого проведено їх територіальне районування. Результати дослідження можуть бути використані для визначення перспектив розвитку містобудівних систем, пошуку шляхів подальшого урбаністичного розвитку в умовах нових викликів.

Ключові слова: містобудівна система; мегаполіси; урбанізація; територіальний розвиток

Постановка проблеми. Проблемою розвитку сучасних мегаполісів вже давно стали перенаселення та необхідність пошуку ефективних механізмів забезпечення комфортного перебування населення в умовах обмеженого

урбанізованого простору. Розвиток урбанізації, що мав на меті створення комфортних умов для суспільства із використанням сучасних технологій, із зростанням населення, технологічними нововведеннями та зростанням обсягів споживання поставив перед суспільством нові вимоги до формування системи розселення – сталого збалансованого розвитку територій із урахуванням не лише соціально-економічних потреб населення, але і екологічної складової та психологічних аспектів розвитку суспільства. За свідченнями Організації Об'єднаних Націй кількість населення міст продовжить тенденцію до зростання, і вже через п'ять років у містах по приблизним розрахункам проживатиме понад 60% населення планети [1]. Найбільшими центрами тяжіння є і будуть залишатися великі міста – мегаполіси. Вже сьогодні у світі понад 80 міст мають постійне населення понад 5 млн осіб, 33 міста з населенням до 10 мільйона осіб, та 6 міст з населенням понад 20 млн. осіб, що перевищує кількість населення деяких країн світу [1]. В такій ситуації питання розвитку містобудівних систем є вирішальними не лише для забезпечення соціально-економічного розвитку, гармонійного співіснування людини та природи, забезпечення суспільної стабільності, але і просто для забезпечення життєдіяльності великих міст.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розвитку територій та процесів урбанізації є важливою тематикою науково-дослідницької роботи науковців та урбаністів-практиків. Зокрема, питання територіально-просторового планування та аналіз світових тенденцій урбаністики розглядалися у роботах М. М. Дьоміна, що досліджував вплив світових трендів урбанізації на українські системи містобудівного планування [2-3]. Дж. Міх аналізував у своїх дослідженнях систему публічного управління та планування містобудівного розвитку [4]. Ряд китайських науковців визначили тренди розвитку урбанізованих систем в умовах перенаселення крупних мегаполісів [5, 6]. Питання розвитку систем урбанізації у Південній Америці розглядалися у дослідженні М. Лукаса та Г. Дюрана [7]. Ряд авторів займалися вивченням питань розвитку міст перенаселених районів Індії, Пакистану та Бангладеш, що розвиваються в умовах високого контрасту від багатих центрів до нетрів [8]. І. Ханіфом дослідження питання урбанізації Східної Азії та її перспектив [9]. Зокрема, зважаючи на високу увагу авторів до розробки проблематики управління територіями та актуальність питання доцільно проаналізувати світовий досвід розвитку містобудівних систем.

Мета та завдання. Актуальність дослідження визначила його мету – акумулювання світового досвіду розвитку містобудівних систем в умовах нових викликів.

Відповідно до поставленої мети вирішуються наступні завдання:

- визначено основні проблеми розвитку містобудівних систем,
- проаналізовано окремі тенденції розвитку містобудівних систем,
- визначено перспективи розвитку містобудівних систем,
- запропоновано комплексний аналіз містобудівного розвитку регіонів світу.

Виклад основного матеріалу. Тенденції розвитку території свідчать про більш активний розвиток міських територій, на відміну від сільських. Зростання кількості міського населення сприятиме зміні пріоритетів життя та розвитку суспільства, створюючи нові глобальні виклики. Серед основних проблем подальшого розвитку урбанізованих територій з урахуванням зростання кількості населення доцільно визначити наступні [2-7]:

- нераціональне споживання ресурсів, незбалансоване використання ресурсів та нестача ресурсів у центрах з високою концентрацією населення,
- транспортні проблеми: затори, зниження пропускнуої спроможності вулиць, втрати часу на пересування, екологічні проблеми, пов'язані із викидами CO₂ в атмосферу,
- проблеми надання комунальних послуг, необхідність нарощування потужності комунальних мереж,
- проблеми великої кількості сміття, необхідності пошуку шляхів його утилізації та переробки,
- нестача землі, що частково вирішується будівництвом хмарочосів, проте висока концентрація населення та його техногенний вплив завдають суттєвого негативного впливу екології мегаполісів,
- проблеми економічного характеру через нераціональний розподіл економічних благ,
- соціальні проблеми, що пов'язані із суттєвим навантаженням на соціальні інституції,
- проблеми нестачі чистої питної води,
- проблеми психологічного характеру, що пов'язані із частими стресами при проживанні в урбанізованих перенаселених територіях із складним робочим графіком, постійним відчуттям небезпеки через техногенні впливи, відсутності контакту з природою та належного відпочинку,

В результаті аналізу визначено, що основні проблеми розвитку території можна згрупувати у наступні блоки: економічні, соціальні, екологічні, психологічні, суспільні та технологічні. Результатом розвитку проблематики кожного із блоків можуть стати наступні [7-13]:

- економічні проблеми: зниження рівня життя населення, безробіття, бідність, нестача ресурсів для підтримки життєдіяльності на тому ж рівні комфорту,

- соціальні: зниження рівня якості надання соціальних послуг, обмеження доступу до освіти та, як наслідок, можливостей для подальшого працевлаштування та забезпечення достойного рівня життя, колапс медичної системи в умовах високих ризиків пандемії,

- екологічні: забруднення атмосфери, води, біосистем, техногенний вплив людини на оточуюче середовище, зміни екосистем, вимирання видів, зміни клімату,

- психологічні: постійні стреси, перевтома, відсутність можливості для нормального відпочинку, швидкий ритм життя, почуття небезпеки через техногенні ризики,

- суспільні: відсутність гармонійного розвитку суспільства, відсутність рівності та збалансованого розвитку соціально-економічних процесів, що впливає на формування та наростання протестних настроїв у суспільстві, анархізм у зв'язку із відсутністю реальних раціональних механізмів забезпечення соціальної рівності та сталого розвитку у суспільстві,

- технологічні: зростання техногенного впливу людини на оточуюче середовище, зростання нерівності між багатими територіями, що є технологічно розвиненими та бідними технологічно відсталими територіями.

Проблеми розвитку територій в першу чергу пов'язані із відсутністю дієвих механізмів збалансованого сталого розвитку. Нерівномірний розподіл населення за центрами тяжіння призводить до неможливості забезпечення ресурсами певних перенаселених територій. В першу чергу, соціально-економічні та демографічні диспропорції спостерігаються у країнах з великою кількістю населення, в яких формуються найбільші мегаполіси світу, притягуючи мільйони людей на обмежені території.

На сьогодні, найбільші мегаполіси розвиваються у країнах Азії. Це густонаселені країни, що не так давно почали активно розвивати технології, що дозволило створити прорив у їх технологічному та суспільному розвитку. В результаті переходу від традиційно сільськогосподарського ведення господарства до більш технологічних процесів, у країнах Азії спостерігається стрімке тяжіння населення до великих міст, що стає особливою проблемою в умовах перенаселення даних територій [14].

Географічно розподіл найбільш мегаполісів світу представлений на карті – рис. 1 [15].

Як видно за картою на рис. 1 найбільша кількість мегаполісів, що підтверджує вищеописану гіпотезу стосовно розвитку перенаселених міст Азії, розташовані у Азійсько-Тихоокеанському регіоні, Східній та південній Азії. Тенденції до зростання кількості населення у цьому регіоні свідчать про те, що зростання кількості мегаполісів а також їх населення буде продовжуватися. Ряд

мегаполісів розвиваються на території Латинської Америки, зокрема на територіях, що мають високу економічну активність. У Північній Америці представлено всього три мегаполіси із населенням понад 5 млн осіб, незважаючи на високий ступінь розвитку економіки. Це стало результатом процесів розвитку агломерацій та відцентрування населення від великих міст у зв'язку із низьким комфортом перебування на перенаселених територіях. На Африканському континенті визначено лише один мегаполіс – Каїр, що свідчить про низький рівень економічного розвитку, незначні процеси урбанізації. Отже, незважаючи на велику кількість населення африканські країни не розвивають власні міста через економічну неспроможність, що і визначає низький рівень міського населення в цих країнах, а також низький рівень урбанізації. Серед країн Європи представлено лише один мегаполіс – Москва. Це пов'язано із скороченням кількості населення в Європейських країнах та тенденціями до відцентрування населення шляхом утворення приміських агломерацій [16-18].

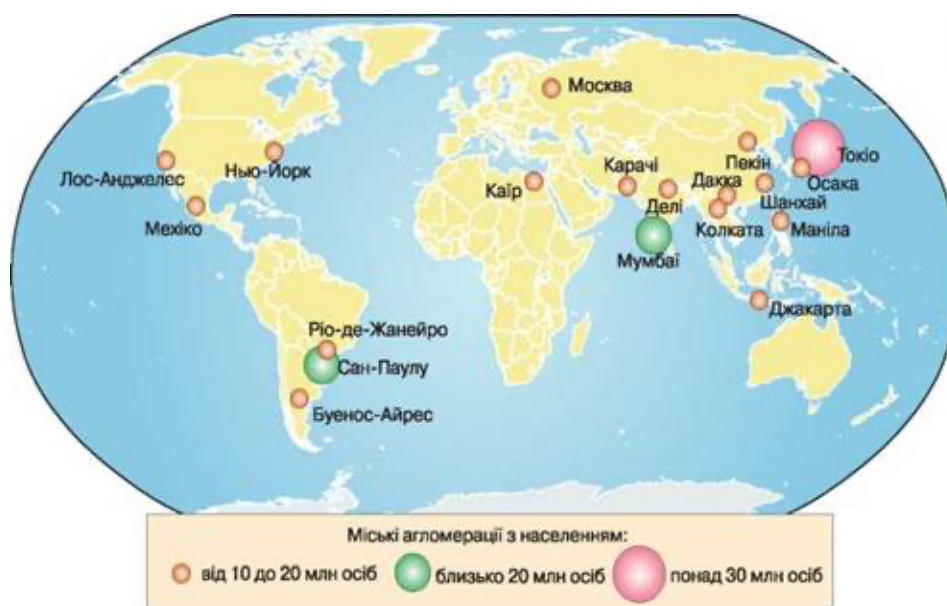

Рис. 1. Найбільші міські агломерації світу [15]

Представимо аналіз найбільших мегаполісів світу – табл. 1.

Таблиця 1

Найбільші мегаполіси світу [19]

Місце за кількістю населення	Місто	Кількість населення	Місце розташування	Площа	Щільність населення
1	2	3	4	5	6
1	Агломерація Токіо-Йокогама	38 млн.	Японія	8500 кв км	4500 осіб на кв/км
2	Джакарта	32 млн.	Індонезія	3300 кв км	9800 осіб на кв/км

Продовження табл. 1.

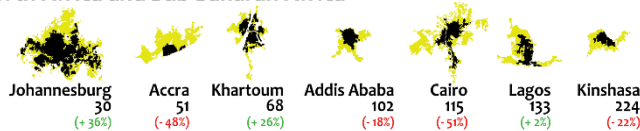
1	2	3	4	5	6
3	Делі	27 млн.	Індія	2200 кв км	12 400 осіб на кв/км
4	Маніла	24,6 млн.	Філіппіни	1780 кв км	13 600 осіб на кв/км
5	Сеул	24,2 млн.	Південна Корея	2745 кв км	8800 осіб на кв/км
6	Шанхай	24,1 млн.	Китай	4000 кв км	6000 осіб на кв/км
7	Мумбаї	23,2 млн.	Індія	880 кв км	26 400 осіб на кв/км
8	Нью-Йорк	21,5 млн.	США	11 880 кв км	1700 осіб на кв/км
9	Пекін	21,2 млн.	Китай	4000 кв км	5100 осіб на кв/км
10	Сан-Паулу	21,1 млн.	Бразилія	3000 кв км	6900 осіб на кв/км
11	Мехіко	20 млн.	Мексика	2300 кв км	8700 осіб на кв/км
12	Гуанчжоу	19,9 млн.	Китай	3800 кв км	5200 осіб на кв/км
13	Дакка	17,4 млн.	Бангладеш	368 кв км	47 400 осіб на кв/км
14	Метрополія Кейхансін (Осака-Кобе-Кіото)	17,1 млн.	Японія	3200 кв км	5300 осіб на кв/км
15	Москва	16,8 млн.	Росія	5700 кв км	3000 осіб на кв/км
16	Великий Каїр	16,5 млн.	Єгипет	1900 кв км	8600 осіб на кв/км
17	Бангкок	15,9 млн.	Таїланд	3000 кв км	5200 осіб на кв/км
18	Лос-Анджелес	15,6 млн.	США	6300 кв км	2300 осіб на кв/км
19	Буенос-Айрес	15,5 млн.	Аргентина	6300 кв км	2300 осіб на кв/км
20	Колката	15 млн.	Індія	1347 кв км	11 200 осіб на кв/км

Як видно з таблиці, Азійські мегаполіси не лише очолюють рейтинг за кількістю осіб, але і показують рекордні показники за щільністю населення, що створює додаткові негативні аспекти для гальмування сталого розвитку даних територій. За даними інститута землекористування Лінкольна й Атласу міської експансії американський урбаніст під ніком *mappermatt* створив карту розвитку

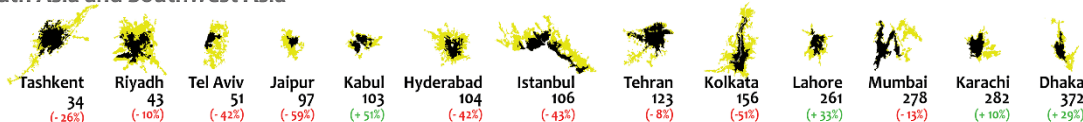
мегаполісів протягом останньої чверті століття, що виглядає наступним чином – рис. 2.

25 Years of Urban Growth and Density Change in 66 Global Cities

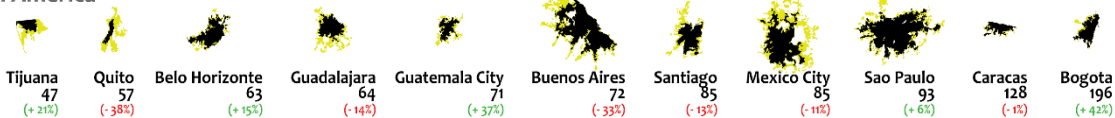
North Africa and Sub-Saharan Africa

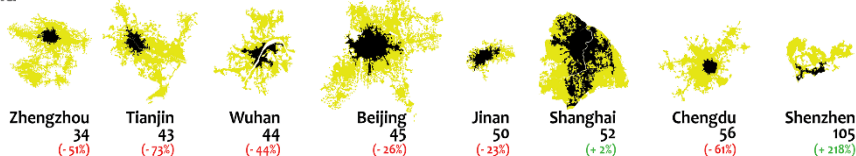
South Asia and Southwest Asia

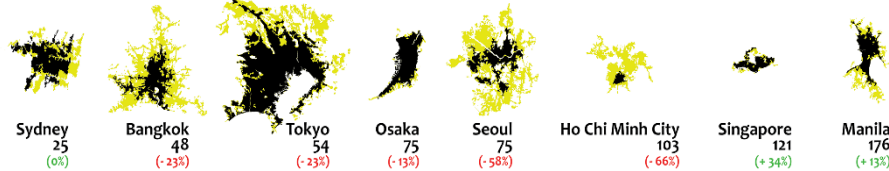
Latin America

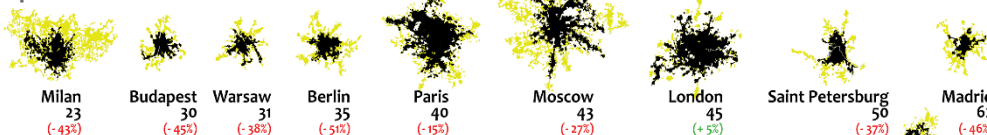
China

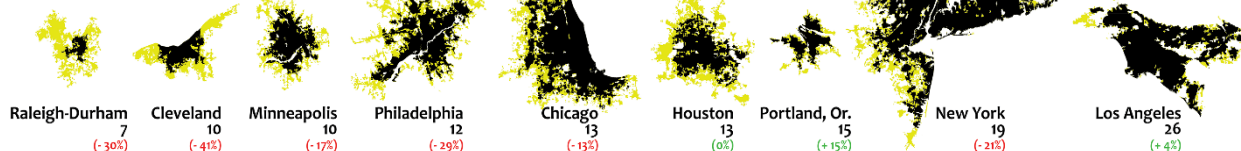
East Asia, Southeast Asia, and Australia

Europe

United States

LEGEND

Urban extents and densities from NYU and Lincoln Institute of Land Policy's "Atlas of Urban Expansion," 2016. For detailed methodology, please visit www.atlasofurbanexpansion.org

All cities are shown at equal scale, and projected according to the city's respective UTM zone

Urban extent, circa 1988*
Urban extent, circa 2014*

City
Tel Aviv 51
Average density (people/hectare)
Pct. change in density, 1988 - 2014*
(% increase)/(% decrease)

Lower density ← → Higher density
Within each row, cities are arranged in order from least to most dense

100 miles
100 kilometers

* 1988-1990 years
Layout by Matthew Hansel 2016

Рис. 2. Тенденції зростання мегаполісів протягом останніх 25 років [20]

Як видно на рис. 2, чорним зображено стартові позиції міст на початку аналізу. Найбільшими містами 25 років назад були мегаполіси США (Лос-Анджелес, Нью-Йорк, Чикаго, Філадельфія), Європейські міста (Париж та Лондон), Азійські міста (Токіо та Осака). Інші міста лише починали розвиватися як потенційні мегаполіси. Проте, наступні 25 років кардинально змінили карту мегаполісів світу. Найбільші активно зростання кількості населення міст спостерігалося у країнах Південно-Східної Азії, зокрема

найбільш активно розвивалися міста Китайської народної Республіки. В свою чергу, міста США та Європи майже запинилися у своєму демографічному зростанні.

Таким чином, аналізуючи тенденції розвитку великих міст у світі, можна дати наступні прогнози їх розвитку – табл. 2

Таблиця 2

Перспективи розвитку мегаполісів різних територій

Регіон	Передумови	Перспективи розвитку
1	2	3
Європа	скорочення кількості населення, великі міграційні потоки, перехід до агломераційного відцентрування населення та зростання долі мігрантів у структурі жителів центральних частин міст	у ближчій перспективі Європа не зможе конкурувати за кількістю мегаполісів із країнами Азії, тенденції до зростання агломераційних процесів триватимуть, сприяючи переселенню жителів міст до приміської зони, міста залишатимуться діловими центрами, де проживатимуть здебільшого бідні верстви населення та мігранти, а інша частина населення відвідуватиме місто як місце роботи
Північна Америка	скорочення кількості населення, великі міграційні потоки, перехід до агломераційного відцентрування населення та зростання долі мігрантів у структурі жителів центральних частин міст	має аналогічні передумови як і Європейські країни, проте скорочення населення тут є значно меншим, розвиток технологій допомагає США залишатися найбільш розвинутою країною світу, що сприятиме розвитку урбанізаційних процесів, хоча і не настільки високими темпами, як у Азійських країнах
Латинська Америка	зростання кількості населення, незбалансований розвиток, зростання кількості бідного населення, безробіття, маргіальності, контрастний розвиток територій	Мегаполіси Латинської Америки продовжуватимуть розвиток, але в першу чергу за рахунок збратання кількості населення через неконтрольовану народжуваність, що є негативним фактором, адже дана тенденція не підкріплюється інноваційними технологіями містобудування, отже буде лише поглиблювати проблеми розвитку територій та нерівності населення у великих мегаполісах
Південно-Східна Азія	Висока перенаселеність, відцентрування із сільської місцевості до великих міст у зв'язку із розвитком технологій та відкриттям можливостей до більш комфортного життя, неконтрольований ріст народжуваності, що призводить до непрогнозованих наслідків перенаселення мегаполісів	Має найбільший потенціал до нарощування кількості мегаполісів та їх жителів, що вже зараз є проблемою сталого розвитку даної території

1	2	3
Центральна Азія	Кількість населення збільшується, проте через особливості географічного розташування розміщення населення не є критичним, а відсоток сільського населення у порівнянні із міським є доволі високим	Система розселення, низький рівень технологічного розвитку, переважання сільського населення не сприятимуть розвитку великих мегаполісів.
Близький Схід	Зростання кількості населення та розвиток міст обмежуються військовими конфліктами та політичною нестабільністю і терористичними загрозами в регіоні, відсутність технологічного розвитку не сприяє розвитку міст	Країни, що політично чи нестабільні чи знаходяться у стані воєнних дій не можуть активно розвиватися. Мегаполіси у даному регіоні формуються на територіях, що є інвестиційними центрами – зонами тяжіння фінансових потоків. Проте, їх демографічний розвиток буде суттєво контролюватися у зв'язку із небажанням даних центрів приймати мігрантів
Далекий Схід	Через сурові кліматичні умови територія не розвивається активно	Перенаселені території, що межують із регіоном можуть стати центрами відтоку населення до Далекого Сходу та його нового розвитку
Африка	Бідність, соціально-економічна та технологічна відставлять не дають містам розвиватися, проте кількість населення постійно зростає, більшість із якого проживають у сільській місцевості	Значних передумов для розвитку мегаполісів країн Африки не має, що пов'язано із відсутністю політичних, соціально-економічних, технологічних та інших факторів
Австралія та Океанія	Географічна віддаленість територій не сприяє притоку населення, а кількість місцевого населення не має високої щільності на територіях	Перспективи до розвитку мегаполісів є, проте їх перенаселеності можна уникнути

Отже, аналіз розвитку територій дав можливість визначити, що найбільші мегаполіси формуються на територіях із великою кількістю населення, які перебувають в умовах переходу від панування сільськогосподарського виробництва до більш технологічних процесів. Перенаселення даних мегаполісів та неконтрольовані демографічні процеси можуть в майбутньому призвести до негативних наслідків розвитку територій, що є актуальною проблемою розвитку систем містобудування.

Висновки та пропозиції. Аналізуючи системи розселення населення та просторово-територіального планування великих міст доцільно визначити наступні тенденції. Комфортність життя населення є основою систем містобудівного розвитку. Процеси переміщення населення із сільської місцевості у міста повинні супроводжуватися жорстким контролем, що пов'язано із необхідністю забезпечення населення соціально-економічними вигодами, гармонійним співіснуванням техногенного світу із навколишньою природою. Аналіз тенденцій регіонального розвитку великих міст показав, що неконтрольовані процеси перенаселення міст призводять до глобальних проблем, вирішення яких потребує нових механізмів містобудівного планування та управління територіями.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. Сталий розвиток міст і громад. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs/11/key-activities>
2. Демин Н.М. Управление развитием региональных градостроительных систем: Автореф. дис. ... д-ра архитектуры. - М., 1987.
3. Раціональні та естетичні засади формотворення в традиційній китайській архітектурі як основа реставраційної діяльності А.Ю. Дмитренко, М.І. Орленко, М.М. Дьомін, Ю.В. Івашко International Journal of Conservation Science – 2020
4. Mich. J. Int'l L. The Urbanization of International Law and International Relations: The Rising Soft Power of Cities in Global Governance 227 (2020) Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/mjil41&div=11&id=&page=>
5. Bing Kuanga, Xinhai Luab, Jing Hana, Xiangyu Fana, Jian Zuoc. How urbanization influence urban land consumption intensity: Evidence from China. Habitat International / Volume 100, June 2020, 102103 Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.102103>
6. Shi, L.; Cai, Z.; Ding, X.; Di, R.; Xiao, Q. What Factors Affect the Level of Green Urbanization in the Yellow River Basin in the Context of New-Type Urbanization? Sustainability 2020, 12, 2488. <https://doi.org/10.3390/su12062488>
7. Michael Lukas, Gustavo Durán The International Political Economy of cities and urbanization Insights from Latin America // The Routledge Handbook to Global Political Economy Edition 1st Edition First Published 2020 eBook ISBN9781351064545 Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781351064545-51/international-political-economy-cities-urbanization-michael-lukas-gustavo-dur%C3%A1n>
8. Azam M, Khan AQ (2016) Urbanization and environmental degradation: evidence from four SAARC countries—Bangladesh, India, Pakistan, and Sri Lanka. Environ Prog Sustain Energy 35(3):823–832 Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1002/ep.12282>
9. Hanif I (2018a) Impact of fossil fuels energy consumption, energy policies, and urban sprawl on carbon emissions in East Asia and the Pacific: a panel investigation. Energy Strategy Rev 21:16–24
10. Васюта О.А. Васюта С.І. Екологічна політика: національні та глобальні реалії. Чернівці: Зелена Буковина, 2004.
11. Антонюк Л.Л. Формування міжнародної конкурентоспроможності сучасних мегаполісів. Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv National Economic University ISSN 2411-4383. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/35317>

12. Dumanska, V. (2020). Demographic trends in megapolis: a case of the European countries. *Demography and Social Economy*, 1 (39): 20-32. <https://doi.org/10.15407/dse2020.01.020>
13. Eatock, D. (2019). Demographic Outlook For The European Union 2019. European Parliamentary Research Service Blog.
14. Riederer, B., Verwiebe, R., & Seewann, L. (2019). Changing social stratification in Vienna: Why are migrants declining from the middle of society? *Population, Space and Place*. Retrieved from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/psp.2215>
15. Aksyonova, S.Yu., Krimer, B.O., & Kurylo, I.O. (2014). Demographics of Ukraine: Imperatives of population aging. Retrieved from http://www.idss.org.ua/monografi/2014_Naselennya.pdf [in Ukrainian].
16. Population structure by major age groups, EU-28, 2016-80 (2017). Eurostat. Retrieved from [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_structure_by_major_age_groups,_EU-28,_2016-80_\(%25_of_total_population\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_structure_by_major_age_groups,_EU-28,_2016-80_(%25_of_total_population).png).
17. Big Think. Офіційний сайт. Is this a map of Europe's future? Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://bigthink.com/strange-maps/the-city-states-of-europe>
18. Офіційний сайт порталу «Платформа розвитку міст». Міста-держави Європи. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://urbanua.org/ideyi-i-proekty/konserciyi-i-strategiyi/238>
19. Атлас урбанізованої експансії. Офіційний сайт. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.atlasofurbanexpansion.org/>
20. Офіційний сайт соціальної мережі Reddit Електронний ресурс. Режим доступу: <https://i.redd.it/v55azw893ie11.png>

Вишне夫斯基 Д.С.,
Харьковского национального университета
городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

ТЕРРИТОРИАЛЬНО-ПРОСТРАНСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ТРЕНДЫ

В статье проведен анализ современных тенденций развития градостроительных систем. По результатам определения основных проблем развития городов были сформированы группы проблематики, в частности, экономические, социальные, экологические, общественные, психологические и технологические аспекты. Каждый из этих блоков существенно влияет на обеспечение комфортной жизнедеятельности населения крупных городов, а также влияет на обеспечение устойчивого развития территорий. Проблемы перенаселения, создающие новые социально-экономические вызовы и увеличивающие техногенное воздействие на экосистемы, являются основными проблемами развития территорий, ставших причинами других проблемных аспектов. В статье проанализированы демографические процессы различных регионов мира и их влияние на формирование мегаполисов. Определено, что крупнейшие мегаполисы мира формируются в странах с наибольшим

количеством населения и высокой плотностью населения. Дан анализ крупнейших мегаполисов мира по количеству населения, местом расположения и плотности населения. Согласно проведенному анализу сформировано предпосылки, определяющие тенденции развития мегаполисов. Согласно данным предпосылам проведена проекция развития мегаполисов по регионам мира в зависимости от текущей ситуации, факторов влияния на развитие градостроительных систем и прогнозов аналитиков. Согласно данным прогнозов проанализированы градостроительные тенденции по разным регионам мира. Представлена карта крупнейших мегаполисов мира на основе чего проведено их территориальное районирование. Результаты исследования могут быть использованы для определения перспектив развития градостроительных систем, поиска путей дальнейшего урбанистического развития в условиях новых вызовов.

Ключевые слова: градостроительная система; мегаполисы; урбанизация; территориальное развитие

master **Vishnevsky Denis**,

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

TERRITORIAL AND SPATIAL ORGANIZATION: WORLD EXPERIENCE AND TRENDS

The article analyzes the current trends in urban development systems. As a result of identifying the main problems of urban development, groups of issues were formed, in particular, economic, social, environmental, social, psychological and technological aspects. Each of these blocks significantly affects the comfortable living of the population of large cities, as well as affects the sustainable development of territories. Problems of overpopulation, which create new socio-economic challenges and increase man-made impact on ecosystems, are the main problems of development of areas that have become the cause of other problematic aspects. The article analyzes the demographic processes of different regions of the world and their impact on the formation of megacities. It is determined that the largest cities in the world are formed in countries with the largest population and high population density. An analysis of the largest cities in the world by population, location and population density is given. according to the conducted analysis the preconditions defining tendencies of development of megacities are formed. In accordance with these prerequisites, a projection of the development of megacities by regions of the world depending on the current situation, factors influencing the development of urban systems and analysts' forecasts. According to these forecasts, urban trends in

different regions of the world are analyzed. The map of the largest megacities of the world on the basis of which their territorial zoning is carried out is presented. The results of the study can be used to determine the prospects for the development of urban systems, finding ways for further urban development in the face of new challenges.

Key words: town-planning system; megacities; urbanization; territorial development

REFERENCES:

1. Official site of the United Nations. Sustainable development of cities and communities. Electronic resource. - Access mode: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs/11/key-activities> {in Ukrainian}
2. Demin N.M. Management of development of regional town-planning systems: Author's abstract. dis. ... Dr. of Architecture. - M., 1987. {in Russian}
3. Rational and aesthetic principles of shaping in traditional Chinese architecture as a basis for restoration activities AYU Dmitrenko, M. Orlenko, M. Demin, Yu Ivashko International Journal of Conservation Science – 2020 {in Ukrainian}
4. Mich. J. Int'l L. The Urbanization of International Law and International Relations: The Rising Soft Power of Cities in Global Governance 227 (2020) Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/mjil41&div=11&id=&page=> {in English}
5. Bing Kuanga, Xinhai Luab, Jing Hana, Xiangyu Fana, Jian Zuoc. How urbanization influence urban land consumption intensity: Evidence from China. Habitat International / Volume 100, June 2020, 102103 Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.102103> {in English}
6. Shi, L.; Cai, Z.; Ding, X.; Di, R.; Xiao, Q. What Factors Affect the Level of Green Urbanization in the Yellow River Basin in the Context of New-Type Urbanization? Sustainability 2020, 12, 2488. <https://doi.org/10.3390/su12062488> {in English}
7. Michael Lukas, Gustavo Durán The International Political Economy of cities and urbanization Insights from Latin America // The Routledge Handbook to Global Political Economy Edition1st Edition First Published 2020 eBook ISBN9781351064545 Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781351064545-51/international-political-economy-cities-urbanization-michael-lukas-gustavo-dur%C3%A1n> {in English}

8. Azam M., Khan A.Q. (2016) Urbanization and environmental degradation: evidence from four SAARC countries—Bangladesh, India, Pakistan, and Sri Lanka. *Environ Prog Sustain Energy* 35(3):823–832 Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1002/ep.12282> {in English}
9. Hanif I. (2018a) Impact of fossil fuels energy consumption, energy policies, and urban sprawl on carbon emissions in East Asia and the Pacific: a panel investigation. *Energy Strategy Rev* 21:16–24 {in English}
10. Vasyuta O.A., Vasyuta S.I. Ecological policy: national and global realities. Chernivtsi: Green Bukovyna, 2004. {in Ukrainian}
11. Antonyuk L.L. Formation of international competitiveness of modern megacities. Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv National Economic University ISSN 2411-4383. Electronic resource. - Access mode: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/35317> {in Ukrainian}
12. : Dumanska, V. (2020). Demographic trends in megapolis: a case of the European countries. *Demography and Social Economy*. 1 (39): 20-32. <https://doi.org/10.15407/dse2020.01.020> {in English}
13. Eatock, D. (2019). Demographic Outlook For Th e European Union 2019. European Par liamentary Research Service Blog. {in English}
14. Riederer, B., Verwiebe, R., & Seewann, L. (2019). Changing social stratifi cation in Vienna: Why are migrants declining from the middle of society? *Population, Space and Place*. Retrived from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/psp.2215> {in English}
15. Aksyonova, S.Yu., Krimer, B.O., & Kurylo, I.O. (2014). Demographics of Ukraine: Imperatives of population aging. Retrieved from http://www.idss.org.ua/monografi/2014_Naselennya.pdf {in English}
16. Population structure by major age groups, EU-28, 2016-80 (2017). Eurostat. Retrieved from [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_structure_by_major_age_groups,_EU-28,_2016-80_\(%25_of_total_population\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_structure_by_major_age_groups,_EU-28,_2016-80_(%25_of_total_population).png). {in English}
17. Big Think. Офіційний сайт. Is this a map of Europe's future? Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://bigthink.com/strange-maps/the-city-states-of-europe> {in English}
18. Official site of the portal "Urban Development Platform". Cities-states of Europe. Electronic resource. - Access mode: <http://urbanua.org/ideyi-i-proekty/koncepciyi-i-strategiyi/238> {in Ukrainian}
19. Atlas of urban expansion. Official site. Electronic resource. Access mode: <http://www.atlasofurbanexpansion.org/> {in Ukrainian}
20. Official site of the social network Reddit Electronic resource. Access mode: <https://i.redd.it/v55azw893ie11.png> {in Ukrainian}